

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	290-25/301585
Otsuse kuupäev	12.01.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Ulvi Reimets
Vaidlustus	BMG Power Systems OÜ vaidlustus Riigilaevastiku riigihankes „Möödistuslaeva Jakob Prei abimasinate remont“ (viitenumber 301585) AEM Engine Service OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks ning AEM Engine Service OÜ kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsustele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, BMG Power Systems OÜ, esindajad vandeadvokaat Kadri Härginen ja vandeadvokaat Mario Sõrm Hankija, Riigilaevastik, esindaja vandeadvokaat Keidi Kõiv Kolmas isik AEM Engine Service OÜ
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS¹ § 197 lg 1 p-i 5 ja § 198 lg 2 alusel

- 1. Rahuldada BMG Power Systems OÜ vaidlustus osaliselt ja tunnistada kehtetuks:**
  - 1) Riigilaevastiku 02.12.2025 käskkirja nr 6-1/25/65 p 2.1. tunnistada edukaks AEM Engine Service OÜ pakkumus;**
  - 2) Riigilaevastiku 08.12.2025 käskkirja nr 6-1/25/68 p-id 1.1. ja 1.2. jätta kõrvaldamata AEM Engine Service OÜ ja kvalifitseerida AEM Engine Service OÜ.**
- 2. Mõista Riigilaevastikult BMG Power Systems OÜ kasuks välja riigilõivust 320 eurot ja esindajate kulud 932,5 eurot käibemaksuta.**
- 3. Mõista BMG Power Systems OÜ-lt Riigilaevastiku kasuks välja esindaja kulud 1150,45 eurot käibemaksuta.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib esitada kaebuse halduskohtule kümne päeva jooksul otsuse avalikult teatavaks tegemisest arvates (halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1).

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (RHS § 200 lg 4).

---

¹ riigihangete seadus

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 17.10.2025 avaldas Riigilaevastik (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris avatud hankemenetlusena läbi viidava riigihanke „Möödistuslaeva Jakob Prei abimasinate remont“ (viitenumber 301585) (edaspidi Riigihange) hanketeate.

Riigihankes esitas pakkumuse 2 pakkujat: AEM Engine Service OÜ ning BMG Power Systems OÜ.

2. 11.12.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) BMG Power Systems OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus, kus on esitatud järgmised taotlused:

- 1) tunnistada kehtetuks Riigilaevastiku 02.12.2025 otsus AEM Engine Service OÜ (edaspidi Kolmas isik) pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise kohta;
- 2) tunnistada nn otsuste järgnevuse põhimõtte alusel kehtetuks Riigilaevastiku 08.12.2025 otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise kohta.

3. Vaidlustuskomisjon teatas 17.12.2025 kirjaga nr 12.2-10/290 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 22.12.2025 ja neile vastamiseks 30.12.2025.

Vaidlustuskomisjoni poolt määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja ja menetluskulude väljamõistmise taotlused Vaidlustaja ja Hankija, teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja täiendava menetluskulu väljamõistmise taotluse Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

4. Vaidlustaja, **BMG Power Systems OÜ**, põhjendab taotlusi järgmiselt.

4.1. Kolmanda isiku pakkumus ei ole vastav

4.1.1. Riigihanke esemeks on möödistuslaeva Jakob Prei kahe abimasina (mootori) Volvo-Penta D5A-B TA kapitaalremont vastavalt riigihanke alusdokumentides (edaspidi RHAD) kehtestatud tingimustele (võttes aluseks „Lisa 1 Tehniline kirjeldus“ (edaspidi TK) esitatud nõuded).

„Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p 4.1 teise lause kohaselt peab pakkumuse maksumus peab sisaldama kõiki kulusid, mis on vajalikud riigihanke teostamiseks.

Lähtudes Hankija 02.12.2025 otsusest, oli Kolmanda isiku pakkumuse maksumus 32 000 eurot. Vaidlustaja pakkumuse maksumus oli 58 936 eurot.

Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei saa vastata RHAD-le, et pakkumuse maksumus peab sisaldama kõiki kulusid, mis on vajalikud riigihanke teostamiseks. Vaidlustaja saab viidatud RHAD sättest aru nõnda, et tegu on vähemalt vastavustingimusega, millele Kolmanda isiku pakkumus pidi vastama.

Nii on ka VAKO praktikas sellist tingimust peetud vastavustingimuseks, mis kohustab pakkujat esitama pakkumuse sellise maksumuse, mis katab sellega seotud kulud ja mille järelm on seetõttu keeld pakkumuse maksumust mistahes allikast ristsubsideerida.²

4.1.2. Vaidlustaja on arvestanud, et masinate remont nt töökojas võtaks kokku 80-100 töötundi, kuid ujukites oluliselt kauem, tulenevalt eespool välja toodud kitsendustest. Vaidlustaja lähtub, et sellistes oludes oleks töömaht 160 tundi kokku mõlema mootori peale. See hõlmab kahe spetsialisti viie päeva pikkust tööd ühe masina kohta, mille raames tuleb TK esimese löigu alusel järgida Volvo-Penta juhiseid ja standardeid.

4.1.3. Vaidlustaja on Volvo-Penta varuosade ametlik edasimüüja Eestis, mille tõttu on Vaidlustajale hästi teada Volvo-Penta originaalvaruosade maksumus ja tarnetingimused. Nõnda on Vaidlustaja teinud arvutused mh selle kohta, kui palju läheks hankelepingu täitjale maksma TK-s nõutud originaalvaruosad (lisa 1). Vaidlustaja arvutuste kohaselt oleks ühe masina kohta originaalvaruosade tavapärase jaehind kokku 21 102,83 eurot, mis tähendab kahe mootori kohta seega maksumust 42 205,66 eurot.

Isegi kui oletada, et Kolmandale isikule oleks kuskilt kättesaadavad originaalvaruosad nt sellise allahindlusega, nagu tehakse ametlikele edasimüüjatele, oleks varuosade minimaalne maksumus vähemalt 15 952,41 eurot mootori kohta, mis teeks kahe mootori puhul üksnes varuosade maksumuseks vähemalt 31 902,82 eurot. Kolmas isik pole Vaidlustaja poole originaalvaruosade soetamiseks pöördunud, mistõttu ei ole teada, kas Kolmas isik üldse originaalvaruosasid pakub.

Kui võtta aluseks originaalvaruosade vähim maksumus, ca 32 000 eurot mõlema masina kohta kokku, siis tähendaks see, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus katab ainult teatud osa kuludest (originaalvaruosade maksumuse). Ühegi muu kuluartikli, nt tööjõukulude katteks ei jää sellise maksumuse juures sisuliselt midagi.

4.2. Hankija jättis Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimata

4.2.1. Vaidlustaja hinnangul pidanuks Hankijal igal juhul tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses, kui võrd Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on koguni 45,7% väiksem kui Vaidlustaja pakkumuse maksumus. Sellisel juhul on tegemist nn märkimisväärse hinnaerinevusega, mille tulemusena pidanuks Hankija kontrollima Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust RHS § 115 alusel.

4.2.2. Hankija või Kolmas isik võivad siinkohal väita, et kuna pakkumuse esitasid üksnes kaks ettevõtjat, siis ei ole valim piisavalt representatiivne. Küll aga ei tulene sellist reeglit RHS §-st 115, et pakkumuse maksumus saaks olla põhjendamatult üksnes siis, kui pakkumuse on esitanud mingi minimaalne arv pakkujaid. Liiatigi on Hankija riskid ühe, kahe, viie või kasvõi kümne pakkumuse esitamise korral RHS § 115 kohaldamise vaates lõppastmes ju samasugused.

4.2.3. Kolmas isik ei saa objektiivselt võttes ka samades keerukates oludes ja tootja nõudeid järgides teha tööd oluliselt kiiremini või erinevalt. Vastupidiselt nt nn loovtööle, mille puhul sellised hinnaerinevused võiksid olla sagedasemad. Nõnda ei saanud siinkohal tekkida olustikku, milles nt üks pakkuja arvestas, et toimetab masinad töökotta ja teine, et teostab tööd

---

² Vrd VAKO 90-25/292050, p 10; 2-23/257737, p 13.4.1; 115-22/251620, p 12.

ujukis. Samamoodi pidid kõik pakkujad arvestama, et kasutada saab ainult originaalvaruosasid, mitte aga näiteks oluliselt soodsamaid B- või C-kategooria varuosasid.

4.3. Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

4.3.1. Oma vastuses vaidlustusele vaidleb Hankija vaid selle üle, et mida tema seatud tingimus üldse tähendab, kuid sellest ei leia vähemalt Vaidlustajale arusaadavalt, kuidas Hankija siis p-s 4.1 sätestatud tingimusele vastavust Kolmanda isiku pakkumuse puhul kontrollis. Vaidlustuskomisjon on ka hiljuti rõhutanud, et kui hankija on seadnud riigihanke alusdokumentides ristsubsideerimise keelu, siis on ta kohustatud sellele vastavust ka hankemenetluses kontrollima.³ Antud juhul on p-s 4.1 sätestatud tingimusel sama toime, mis oleks ristsubsideerimise keelul, kuid Hankija vastusest nähtub, et kontrollinud pole ta midagi ja ongi lähtunud üksnes üldsõnalisest varasemast kogemusest ja usust Kolmanda isiku pakkumusse.

4.3.2. Vaidlustaja hinnangul ei piisa nn üldisest kinnitusest, kuivõrd Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on sedavõrd madal, et Hankija pidanuks kinnituse aluseks olevaid asjaolusid kontrollima.

Kuna Hankijale ei saanud kahtlusteta olla selge, kas Kolmanda isiku pakkumus p-s 4.1 sätestatud tingimusele vastab, siis ta pidi seda kontrollima. Seda Hankija aga ei teinud.

4.3.3. Hankija vaidlustuse vastuse lisast 1 tuleneb, et kasutada tohib ainult Volvo Penta originaalvaruosasid.⁴

Sealjuures on Hankija TK esimeses lauses rõhutanud, et teenust tuleb osutada järgides Volvo-Penta mootorite valmistajatehase poolt ettenähtud nõudeid ja tehnoloogiaid.

Järelikult, isegi kui Hankija arvab, et kasutada võiks ka kellegi teise toodetud varuosasid, siis esiteks on Hankija väited tõendamata ning teiseks on need väited vastuolus nii TK esimeses lauses seatud nõuetega kui Hankija enda esitatud dokumendis tooduga, kuna selle dokumendi kohaselt ei tohi kasutada varuosi, mis pole Volvo Penta originaalvaruosad.

Originaalvaruosade puhul tuleb arvestada, et need on tavaliselt seotud varuosade tootja intellektuaalomandi õigustega, mis tähendab seda, et sageli ei olegi originaalvaruosadel muid tootjaid, kui algne tootja. Praktikas tähendab see, et hankijad sätestavad RHAD-s, et pakkuda võib kas originaalvaruosasid või originaalvaruosade tootja spetsifikatsioonile ning nõuetele vastavaid varuosasid.⁵ Viimased ei ole aga originaalvaruosad.

4.3.4. Hankija pidi Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust kontrollima

4.3.4.1. Hankija vastusest nähtub, et Riigihanke eeldatav maksumus on 45 000 eurot. Teisisõnu on Hankija enne Riigihanget kindlaks teinud, et pakutava teenuse turuhind võiks olla 45 000 eurot. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on aga 32 000 eurot, mis on 28,8% madalam, kui Riigihanke eeldatav maksumus. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on lausa 45,7% madalam kui Vaidlustaja pakkumuse maksumus. Sellistes oludes ei saa millestki muust, kui silmatorkavast hinnaerinevusest, ilmselt rääkida.

---

3 VAKO 265-25/282071, p 15.

4 Hankija vastus vaidlustusele lisa 1, lk 5 (7).

5 Vrd VAKO 110-22/236193, p 24

jj.

RHS § 23 lg 3 ütleb üsna üheselt, millistele nõuetele peab riigihanke eeldatava maksumuse arvestamine vastama. Hankija ei saa vaidlustusmenetluses asuda nüüd usutavalt väitma, et riigihanke eeldatav maksumus on kuidagi tema jaoks muutuv suurus, sõltub mingitest „ettevaatusabinõudest“ või sellest, et kes täpselt on pakkujaks. Hankijal on kohustus eeldatav maksumus seaduse alusel määratleda ja tal ei peaks olema võimalik vaidlustusmenetluses soodsa lahendi saamiseks sellest distantseeruda ja väita, et turu-uuringust võis mingitel eeldustel tuleneda hoopiski mingi muu eeldatav maksumus.

4.3.4.2. Mingeid tehnoloogilisi lahendusi antud juhul ei ole, tulenevalt nii laeva iseärasustest kui ka suuresti sellest, et Hankija on ise TK-s, sh selles esitatud viidetes, väga täpselt öelnud, mida ja kuidas tuleb teha. Seega ei ole siinkohal tegemist nn loovtööga, milles pakkumuste maksumus võiks sõltuda nt sellest, kui intensiivselt loovisikud parasjagu loovtööd teevad.

4.3.4.3. Hankija on oma vastuses möönnud, et originaalvaruosade maksumus ametlikule edasimüüjale ongi ca 16 000 eurot mootori kohta, mis Vaidlustaja hinnangul tähendab, et üksnes kahe mootori varuosade maksumus ametlikule edasimüüjale on ka Hankija arvates ca 32 000 eurot. Kui see on ka Hankija arvates nii, siis võiks vaidlus ju sellega läbi olla, kuna Kolmas isik ei ole teadupärast Volvo Penta varuosade ametlik edasimüüja ega saa neid varuosasid saada ka soodsamatel tingimustel kui edasimüüja ise.

Isegi kui opereerida Hankija eeldustega, et varuosade maksumus on 20 000 – 30 000 eurot, siis kui lähtuda Hankija vastuses esitatust, oleks üksnes laevamehhaanikute keskmine töötasu ca 5000 eurot. Juba ainult nende kahe kuluartikli põhjal oleks teenuse osutamise kulu ka Hankija arvutuste kohaselt ca 35 000 eurot, mis on aga suurem, kui Kolmanda isiku pakkumuse maksumus.

Nõnda ei kataks Kolmanda isiku pakkumuse maksumus isegi Hankija arvutustest lähtudes p 4.1 sätestatud kohustust ja on igal juhul täiendav põhjus, miks Hankija pidanuks Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust RHS § 115 alusel kontrollima.

4.3.4.4. Vaidlus käib antud juhul mh selle üle, kas Hankijal pidanuks tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuses. Hankija aga asub selle asemel hoopis väitma, et Vaidlustaja pakkumuse maksumus on „liiga kallis“ ja Vaidlustaja nn kasumiosa „liiga suur“.

Hankija ei saa kohaldada enda arvutusi üksnes Vaidlustaja pakkumuse väidetava liiga suure kasumiosa suhtes ning jätta need kohaldamata Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse küsimuses.

5. Hankija, Riigilaevastik, vaidleb vaidlustusele vastu.

5.1. Vaidlustusest ei ole mõistetav, milliseid konkreetseid puuduseid Vaidlustaja Kolmanda isiku pakkumuses leiab olevat. Vaidlustaja küll viitab kahtlusele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei saa kata kõiki Riigihankes nõutud tööde komponente, kuid ei viita sealjuures mitte ühelegi konkreetsele asjaolule, mida Vaidlustaja leiab valesti või puudu olevat.

5.2. Riigihankes ei ole sätestatud ristsubsideerimise keeldu. Vaidlustaja seisukoha kohaselt tuleneb p-ist 4.1 hankevälise ristsubsideerimise keeld.

VAKO otsuses 90-25/292050 sätestab viidatud punkt järgneva: hankija muutis vaidlustusmenetluse ajal RHAD p-i 15.7. ja sõnastas selle järgmiselt: „*Pakkumuse maksumus hanke esemelt olevatelt teenustelt peab sisaldama kõiki kulusid ja olema hankija jaoks lõplik. Pakkuja ei tohi ühe teenuse hinda alandada teiste teenuste arvelt.*“ [autori rõhutus]. Viidatud vaidluses jaatas VAKO, et Hankija on selgelt ja üheselt arusaadavalt kehtestanud hankesisese ristsubsideerimise keelu, kuid sedastanud ka seda, et kui keelatud on ainult sisene ristsubsideerimine, siis on väline lubatud /.../. Seega ei toeta antud lahend kuidagi Vaidlustaja seisukohta. Sama olukord on realiseerunud ka kahe teise lahendiga, millest esimese (2-23/257737) vaidlus puudutab hoopiski kululoendis ridade muutmist ega käsitle üldse maksumusi ja teine (115-22/251620) vaidlus puudutab taaskord hankesisest ristsubsideerimist.

Ristsubsideerimise keeld oma olemuselt on sekkumine ettevõtja tegevusse, mistõttu peab see olema erandlik ning RHAD-i tingimus, mille kohaselt tuleb hinna sisse arvestada kõik muud otsesed ja kaudsed teenuse osutamisega seotud mistahes kulud (personalikulud, kommunaalkulud jms), mõte ei ole mistahes ristsubsideerimise keelamine, vaid selle eesmärgiks on selgitada pakkujatele, et pakkujad pidid pakkumuse hinna esitamisel arvesse võtma kuluallikate võimalikke hinnakõikumisi lepingu perioodi jooksul ning seeläbi esitama ühe muutumatu siduva hinna kogu lepingu perioodiks (RKHKo 3-20-924, p 20; Rngko 3-21-2664; Rngko 3-21-2077).

5.3. TK kohaselt olid Hankija ette näinud kapitaalremondi tööd ja kaasnevad tööd koos nõutud varuosadega. Kusjuures ei sätestanud TK kõigi varuosade puhul, et need peavad olema uued. Niisamuti ei olnud hanketingimustes ette nähtud, et pakkumuse esitamisel tuleb pakkujatel esitada teavet remonttööde läbiviimise asjaolude kohta, vaid kõigil pakkujatel tuli kinnitada kõigi hanketingimuste ülevõtmist. Kolmas isik sellised kinnitused andis ning hanketingimuste kohaselt, mis sätestas üksnes originaalvaruosade kasutamise, oli nõuetekohase dokumentatsiooni kooskõlastamise ajaks määratud aeg „enne varuosade paigaldamist“.

Sellisteks juhtudeks on Riigikohus selgitanud, et „*kui seadus ei sätesta teisiti, võib hankija otsustada, kas ta usaldab pakkujate kinnitusi või nõuab vastavate asjaolude kindlakstegemiseks tõendeid*“ (RKHKo 3-19-1464, p 16). Nimetatud lahendis ei olnud Hankija nõudnud spetsiifiliste kinnituste esitamist, mistõttu tuli Riigikohtu hinnangul piisavaks lugeda see, kui pakkuja kinnitab kõigi tingimuste ülevõtmist ja vastavust.

Ka Riigihankes oli Hankija nõudnud üksnes kinnituste esitamist. Riigihankes kehtestatud tingimuste kohaselt tuli pakkujatel vastavustingimusega nr 1 kinnitada, et nende esitatud pakkumus vastab kõigile riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele ja nõuetele. Kolmas isik on sellised kinnitused andnud, samuti külastanud laeva, milline oli pakkumuse esitamise kohustuslik eeldus.

See on kogumis loonud Hankijale õigesti arusaama, et Hankijal puudub alus kinnituste õiguspärasuses kahelda. Kolmanda isiku puhul on tegemist turul teada ettevõtjaga, kelle referentsid hõlmavad mitmeid tuntud tellijatele teostatud töid, millised Hankija usaldust samuti kinnitasid.

5.4. Originaalvaruosadeks on ka sellised varuosad, mis sobivad Volvo-Penta mootoritele, kuid on toodetud muude rahvusvaheliste tootjate juures ja seotud konkreetse Volvo OEM koodiga.

Näiteks elektrisüsteemide ja kütusepitside elemente toodab Bosch (Lisa 1 - „Workshop manual“, lk 23), kuid muude osade puhul on tootjaid veel (nt Heinzmann, lk 28 lisa 1). Sellised varuosad on kordi odavamad, kui Volvo-Penta poolt toodetud varuosad, mis lõppkokkuvõttes mõjutabki märkimisväärselt ka pakkumuse hinda.⁶ See, milliste varuosadega soovib keegi aga pakkumuses osaleda, on iga pakkuja enda otsus ning sellest johtuv tulem ka nende enda riisiko.

5.5. Hankija hinnangul ei ole Kolmanda isiku pakkumuse maksumus põhjendamatult madal.

RHS § 115 lg 1 kohaselt ei ole pakkumuse maksumuse põhjendatuse hindamisel mõõdupuuks mitte teised pakkumused, vaid eeskätt on selleks siiski hankelepingu ese.⁷

Riigihankes on kehtestatud eeldatavaks maksumuseks 45 000 eurot. Sealjuures põhines eeldatav maksumus mitte lihtsalt suvalistel numbritel, vaid Hankija poolt vahetult enne Riigihanke registrist avaldamist põhineval turu-uuringul, mille käigus Hankija uuris avalikult kättesaadavate andmete põhjal, milliseks kujuneb tavapäraselt 14 aasta vanuste samade võimsusnäitajatega laeva remonditud abimasinate hind. Hankija poolt tuvastatud kohaselt jäi selliste laevade remont vahemikku 10 000 – 15 000 eurot (km-ta). Ettevaatusabinõuna lähtus Hankija tuvastatud kõrgemast piiristikust, arvestades samapalju juurde ka tööde teostamise enda maksumuseks. Kui Hankija oleks lähtunud aga madalamast alusest, siis oleks eeldatavaks maksumuseks kujunenud ca 35 000 eurot, mis on vastavuses Kolmanda isiku pakkumuse maksumusega.

5.6. Lähtuvalt Hankija poolt teostatud turu-uuringust, ei tekkinud Hankijal kahtlust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuses. Seda, et Kolmanda isiku pakkumus ei ole põhjendamatult madal, kinnitab Vaidlustaja enda vaidlustuses toodud arvnäitajad.

Nimelt on Vaidlustaja ise kinnitanud, et Volvo Penta ametlikud varuosad maksavad edasimüüjatele ca 15 952,41 eurot. Viidatu on vastavuses Hankija poolt teostatud turu-uuringuga, mille kohaselt Hankija tuvastas, et varuosade hinnad ühe mootori kohta jäävad vahemikku 10 000 – 15 000 eurot, millest arusaadavalt Volvo Penta enda toodang oli arvestuse ülemine osa. Nagu aga öeldud siis Volvo OEM koodiga varuosasid on ka soodsamaid. Seega arvestusvahemik 20 000-30 000 eurot kahe mootori remondi varuosadele on realistlik ja õige.

Lisaks on Vaidlustaja välja toonud, et arvestuslik tööjõu töömaht kahe mootori peale on 160 töötundi, mis hõlmab kahe spetsilisti viie päeva pikkust tööd ühe masina kohta. Kui võtta siinkohal aluseks, et palgad.stat.ee andmetel on laevamehhaaniku keskmine töötasu ca 3687 eurot (bruto), millise tööjõukulu palgafond oleks sellisel juhul ca 4933 eurot, siis näitab lihtmatemaatika, et Vaidlustaja on arvestanud enda pakkumuses märkimisväärse suurusega kasumiosa – 22 096,20 eurot.⁸ Isegi, kui tööjõu kuluosa oleks mõnevõrra suurem, siis on selge, et kasumiosa katmiseni see ühelgi juhul ei küündi ning Vaidlustaja reaalkulu

---

⁶ Juhendi kohaselt on tegemist AB Volvo Penta juhiseiga diiselmootorite nr D 5A T, D5A TA, D 7A T, D7A TA ja D7C TA remontimiseks – „This workshop manual contains descriptions and repair instructions for the following marine diesel engines: D5A T, D5A TA, D7A T, D7A TA and D7C TA.“

⁷ Kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujaalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. Pakkuja on kohustatud esitama selgituse hankijale viie tööpäeva jooksul vastava nõude saamisest arvates (RHS § 115 lg 1)

⁸ 58 932 - 31 902,80 – 4 933 = 22 096,20 eurot.

pakkumusele võiks olla ca 36 835 eurot. Nimetatust nähtub aga, et Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse vahe ei ole üldse sedavõrd suur, mis Hankijal oleks pidanud äratama kahtlust.

Kuigi Hankija ei tee Vaidlustajale etteheiteid tema hinnakujunduse osas, st iga ettevõtja otsustab ise, millises ulatuses kasumimarginaali ta soovib pakkumust esitades teha, siis sellisel juhul ei saa Vaidlustajale aga osutada üllatuseks, kui ca 37%-se kasumimarginaaliga pakkumus ei osutu edukaks.

Üksnes asjaolu, et Vaidlustaja on seni saanud tegutseda turul monopoolses seisundist ning selle läbi enda hinnapoliitikat märkimisväärselt kergitada, ei saa Vaidlustaja jaoks tähendada, et see olukord muutumatuks jääkski. Hanketingimuste koostamisel sooviski Hankija senist praktikat muuta ning võimaldada turu avamist laiemalt, mida Vaidlustaja hankemenetluse kestel erinevate ettepanekutega püüdis enda kasuks kitsendada. Hankija selliste teabevahetuse ettepanekutega ei nõustunud, kuid ükski ettevõtja, sh Vaidlustaja ise hanketingimusi ei vaidlustanud.

5.7. Hankija täiendav seisukoht.

5.7.1. Vaidlustaja ei ole enda seisukohas vaielnud vastu järgmistele asjaoludele:

- 1) hanketingimused oma kujul on kehtivad, kuna ükski pakkujatest neid ei vaidlustanud;
- 2) hanketingimused ei nõudnud pakkumuse koosseisus dokumentide jms esitamist, vaid kõigi tingimuste vastavuse kontroll oli ette nähtud pakkujate poolt kinnituste andmise läbi ning sisulisem kontroll ette nähtud toimuma alles „enne varuosade paigaldust“;
- 3) hanketingimused ei nõudnud, et kasutatavad varuosad peavad olema uued;
- 4) Vaidlustaja pakkumuses arvestatud kasumiosa on märkimisväärne, so ulatudes pea 40%-ni.

5.7.2. Riigihanke väline ristsubsideerimise keeld ei ole aga vastavustingimus iseenesest, vaid põhjendamatult madala maksumuse kontroll. Selline ristsubsideerimise konkreetne keeld peab olema sõnaselgelt riigihanke alusdokumentides sätestatud (Tln Rngk 22.02.2022 otsus 3-21-2664, p 27). Käesoleval juhul sellist tingimus kehtestatud ei olnud, vaid tegemist on tingimusega mis reguleerib eelarve siduvust sarnaselt VÕS § 639-le, ehk tööde teostaja peab arvestama kõigi töödega, ka nendega mis ei ole otseselt RHAD-s mainitud (RKTko 3-2-1-102-14, p 14 ja 19, RKTko 2-15-15662, p 2, VAKO 10-24/265758, p 7.1, VAKO 80-15/160904, p 10-11).

5.7.3. Vaidlustaja küll viitab kahtlusele, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei saa katta kõiki Riigihankes nõutud tööde komponente, kuid ei viita sealjuures mitte ühelegi konkreetsele asjaolule, mida Vaidlustaja leiab valesti või puudu olevat. Mitte ükski matemaatiline tehe aga ei näita seda, et see tõesti oleks madal.

5.7.4. Hankija viitas juba eelmises vastuses, et Vaidlustaja enda esitatud andmete kohaselt oli tema kasumiosa pakkumuse arvestuses vähemalt 22 096,20 eurot ja tööde kogukulu ca 36 835,80 eurot. Nimetatust nähtub aga, et Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse vahe ei ole üldse sedavõrd suur, mis Hankijal oleks pidanud äratama kahtlust.

Kui ka nimetatud tehe teha ümber ja lähtuda eeldusest, et kõige kallimad varuosad kokku maksavad 30 000 eurot ja palgafond on üksnes 2000 eurot, siis moodustaks see 160 töötunni puhul ühe töötunni hinnaks 12,5 eurot, milline netotasuna on 7 eurot. Ka see ületab oluliselt

riiklikult kehtestatud töötasu alammäära ning Hankijal ei oleks pidanud kahtlust tekkima. Seda on kinnitanud ka Tallinna Ringkonnakohus Vaidlustaja enda poolt viidatud lahendis 3-17-2544, millises aga erinevalt Vaidlustaja mõistetust viitab kohus, et „*isegi kui 20 eurot tunnis jääb alla meediaagentuuri teenuste turuhinnale, siis ringkonnakohtule ei nähtu, et tegemist oleks sedavõrd madala tunnihinnaga, et sellega pole reaalselt võimalik katta ettevõtte kulusid ning ta oleks sunnitud rikkuma töö- ja maksuõiguse norme*“. Vaidlustaja ei ole ka eeltoodut tõendanud.

Sealjuures ei sätesta RHAD, kui mitme tunniga peab töövõtja tööd teostama. Seega ei saa välistada, et Kolmas isik on enda töös oluliselt kiirem kui Vaidlustaja ja küsib selle eest vähem tasu, mis ei tee tema pakkumusest põhjendamatult madalat pakkumust.

5.7.5. Lisaks on Vaidlustaja möönnud ka võimalikkust sellele, et tegelikult varuosade maksumus võib kokku maksta ka 20 000 eurot, millisele liites 5000 eurot palgafondi, oleks teenuse osutamise kulu 25 000 eurot, mis on 7000 euro võrra soodsam, kui Kolmanda isiku pakkumus. Ka see kinnitab seda, et Kolmanda isiku pakkumus ei ole põhjendamatult madal. Siinjuures ei ole väheoluline fakt, et 5000 euro suurune palgafond oli Hankija poolt esitatud näide Vaidlustaja esitatud töötundide arvu ja keskmise töötasu arvestuse summa, sest Hankijale ei ole teada, kui palju maksab Vaidlustaja enda laevamehhaanikutele palka. Kui ka Vaidlustaja maksab laevamehhaanikutele näiteks 7 eurot neto tunnis, siis kujuneb Vaidlustaja kulubaasiks tema enda esitatud andmete kohaselt hoopis 33 902,80 eurot, millise arvestuse kohaselt on pakkumuste hinnavahe üksnes olematud 1900 eurot.

5.7.6. Tegelikuses ei ole tõendamist leidnud ka Vaidlustaja väited, et Vaidlustaja Volvo Penta ametlikud varuosad maksavad edasimüüjatele ca 15 952,41 eurot. Vaidlustaja esitas küll Exceli tabeli näitlikustamiseks hindasid, kuid tähele tuleb panna, et see on Vaidlustaja enda poolt täidetud ning see ei ole Volvo Penta poolt kinnitatud. Seega ei ole teada, kas see vastab tegelikkusele ning Hankija saigi üksnes jaatada, et teatava hulga varuosade maksumuse osas jõudis Hankija internetis avalikult kättesaadavate andmete pinnalt enamvähem samasugusele järeldusele, mida väidab Vaidlustaja soodushinnaga varuosade puhul.

Ei ole esitatud tõendeid selle kohta, et nimetatud hinnad kehtiksid sellisel kujul ja maksumuses kõigile edasimüüjatele, vaid äärmisel juhul saavad sellised hinnad kehtida Vaidlustajale endale. Teistel edasimüüjatel, samuti teiste riikide edasimüüjatel võivad hinnad aga oluliselt erineda ning Vaidlustaja ei saa kuidagi eeldada selliste hindade samasust.

5.7.7. Kolmas isik on Hankijale juba pakkumuse esitamisel kõikide RHAD tingimustega arvestamist kinnitanud, kuid 12.12.2025 e-kirjas lisaks kinnitanud, et on tervikus lähtunud tehnilisest ülesandest, lähtub täielikult valmistajatehase poolt ettenähtud tehnoloogiatest ja nõuetest ning on küsinud kõik varuosad VolvoPenta ametlikult edasimüüjalt, kes tarnib ainult originaalvaruosasid (Hankija esitas väljavõtte Kolmanda isiku kinnitusest, milles on kaetud pakkumuse sisulisem teave). See kinnitab samuti, et Hankija ei ole enda otsustes eksinud.

5.7.8. Hankija esitas eelmise vastusega selle sama „workshop manuali“ ehk valmistajatehase enda poolt kinnitatud nõuded ja tehnoloogiad. See sama manuaal kinnitab, et tööde teostamiseks võib kasutada ka muude tootjate tooteid - näiteks elektrisüsteemide ja kütusepitside elemente toodab Bosch („Workshop manual“, lk 23), kuid muude osade puhul on tootjaid veel (nt Heinzmann, lk 28), kui neil on Volvo OEM kood. OEM kood tähendab inglise keeles original equipment manufacturer, ehk originaalseadmete tootja. Seega

Vaidlustaja väited nagu ei oleks Hankija nimetatud asjaolu tõendanud on otseses vastuolus vaidlustuses esitatud tõenditega ning Volvo Penta enda manuaalidega. Hankija jääb enda varasemate seisukohtade juurde.

5.7.9. Kokkuvõttes:

- 1) Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oli vastavuses Hankija poolt läbi viidud turu uuringuga;
- 2) Kolmanda isiku ja Vaidlustaja pakkumuste maksumuse vahe ei ole märkimisväärne ning põhineb peamiselt Vaidlustaja väga suurel kasumiosal, millist Vaidlustaja on kinnitanud;
- 3) Kolmas isik oli kinnitanud kõigi RHAD-s sätestatud tingimuste ülevõtmist nii pakkumuses, kui ka vaidlustusmenetluse kestel;
- 4) Vaidlustaja esitatud varuosade maksumuse kalkulatsioon ei ole originaaltootja poolt kinnitatud, samas ei saa selline kalkulatsioon ka siis, kui see on õige laieneda ühelegi muule pakkujale, kui Vaidlustajale endale;
- 5) Vaidlustaja on jaatanud võimalikkust, et varuosade maksumus võib jääda vahemikku 20 000-30 000 eurot;
- 6) RHAD kohaselt ei olnud ette nähtud, et kõik varuosad peavad olema uued;
- 7) Volvo-Penta varuosasid on võimalik soetada ka teistelt edasimüüjatelt, samuti teiste riikide edasimüüjatelt Vaidlustaja hindadest teistsugustel tingimustel;
- 8) RHAD mõistes on originaalvaruosadeks ka sellised varuosad, mis sobivad Volvo-Penta mootoritele, kuid on toodetud muude rahvusvaheliste tootjate juures ja seotud konkreetse Volvo OEM koodiga ning on kordi odavamad.

5.7.10. Hankija kogutud andmete põhjal jäid erinevad elemendid erinevatesse summaarsetesse vahedesse, mistõttu tuli Hankijal lähtuda eeldatava maksumuse määramisel üksnes kõrgeimast tulemusest, et mitte eksida muude menetlusreeglite vastu. See aga ei eelda, et sellises summas tuleks ilmtingimata leping sõlmida. Vastasel juhul saaks ja peaks riigihangetes tekkima tulevikus olukord, milles üks pakkuja asub esitama väga suure kasumiosaga pakkumusi ning kõik muud pakkujad tuleks eestpoolt juba eos väidetava „madala maksumuse“ tõttu kõrvale lükata.

6. Kolmas isik, **AEM Engine Service OÜ**, oma seisukohti vaidlustusmenetluses ei esitanud.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õiguspärasus

Hankija 02.12.2025 käskkirjast nr 6-1/25/65 ja registri poolt loodud „Vastavusotsusest“ ei tulene, et Hankija oleks mõne puuduse Kolmanda isiku pakkumuses tuvastanud.

Kokkuvõtvalt on Vaidlustaja seisukohal, et „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p 4.1. sätestab ristsubsideerimise keelu ja kui Hankija pole selle keelu järgmist Kolmanda isiku pakkumuse maksumuses kontrollinud, on Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus õigusvastane.

Seega tuleb otsuse tunnistada Kolmanda isiku pakkumus vastavaks õiguspärasuse kontrollimiseks tuvastada, kas Riigihanke alusdokumentides (edaspidi RHAD) on sätestatud tingimus, mis tuli pakkumuses täita ja millele vastavust pidi Hankija Kolmanda isiku esitatud

pakkumuses kontrollima. Kui selline tingimus on olemas ja Hankija Kolmanda isiku pakkumuse vastavust sellele pole kontrollinud, tuleb Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus kehtetuks tunnistada, kui sellist tingimust pole jääd selle otsuse osas Vaidlustaja vaidlustus rahuldamata.

7.1. „Lisa 1 Tehniline kirjeldus“ kohaselt *pakkuja peab teostama kahe abimasina Volvo-Penta D5A-B TA kapitaalremondi vastavalt hankija (edaspidi tellija) tööde loetelule ja järgides Volvo-Penta mootorite valmistajatehase poolt ettenähtud nõudeid ja tehnoloogiaid.*

„Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“ näeb ette, et *esitada tuleb mõõdistuslaeva Jakob Prei kahe abimasina Volvo-Penta D5A-B TA kapitaalremondi tööde (seal hulgas seadmete ja kulumaterjalide maksumus) kogumaksumus käibemaksuta summas.*

Seega pakkumuses pidi pakkuja esitama ühe käibemaksuta maksumuse. Maksumuse komponente ei pidanud pakkuja pakkumuses esitama.

7.2. Ristsubsideerimise keeld võib olla nii riigihanke sisene, kui ka väline.

Sisene ristsubsideerimine tähendab, et pakkumuse maksumuse koostamisel tasaarveldatakse kulusid ja tulusid, mis on seotud ainult konkreetse riigihanke menetluse tulemusena sõlmitava hankelepingu täitmisega.

Väline ristsubsideerimine tähendab aga, et tasaarveldatakse pakkumuse maksumust lepingute üleselt, st arvestatakse lepinguid, mis ei ole seotud selle konkreetse riigihanke menetluse tulemusena sõlmitava hankelepingu täitmisega või muid pakkuja tuluallikaid.

RHS ristsubsideerimise keeldu automaatselt ette ei näe, hankija peab selle selgesõnaliselt riigihanke alusdokumentides kehtestama. Pakkujatel peab olema pakkumust esitades üheselt teada see kas ristsubsideerimise keeld on kehtestatud ja kui on, siis milline. Hankija ei saa hakata mõnest riigihanke alusdokumentide tingimusest pärast pakkumuste esitamist tuletama ristsubsideerimise keeldu.

7.3. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Hankijaga, et vaidlustusest pole mõistetav millist puudust Vaidlustaja Kolmanda isiku pakkumusele ette heidab. Vaidlustusest tuleneb selgelt, et Vaidlustaja peab Kolmanda isiku pakkumust mittevastavaks „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p-ile 4.1. ja see, et Hankija pole Kolmanda isiku pakkumuse vastavust sellele kontrollinud.

„Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p 4.1. kohaselt *pakkuja esitab pakkumuse maksumuse riigihangete registri keskkonnas töölehel „Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“ näidatud struktuuri kohaselt täpsusega kaks kohta pärast koma. Pakkumuse maksumus peab sisaldama kõiki kulusid, mis on vajalikud riigihanke teostamiseks.*

Ka „Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“ on toodud nõue esitatavale maksumusele: „*mõõdistuslaeva Jakob Prei kahe abimasina Volvo-Penta D5A-B TA kapitaalremondi tööde (seal hulgas seadmete ja kulumaterjalide maksumus) kogumaksumus käibemaksuta summas peab sisaldama kõiki kulusid, mis on vajalikud hankelepingu täitmiseks vastavalt riigihanke alusdokumentides kehtestatud tingimustele.*“

Üheski Vaidlustaja viidatud vaidlustuskomisjoni otsuses (90-25/292050, p 10; 2-23/257737, p 13.4.1; 115-22/251620, p 1) pole asutud seisukohale, et üldine nõue (pakkumus peab sisaldama kõiki kulusid) tähendab seda, et hankija peaks pakkumuste vastavuse kontrollimisel hakkama kõikides esitatud pakkumustes tuvastama seda, kas maksumus sisaldab kõiki kulusid. Nendes otsustes on asjaolud olnud teistsugused. Ka Vaidlustaja viidatud vaidlustuskomisjoni otsuse 265-25/282071 kohaselt oli vaidluse all konkreetse ristsubsideerimise keelu nõude järgimine: *pakkumuse esitamisel ei ole ristsubsideerimine lubatud, nii sisemine (pakkumuse üksikute ridade ja osade vahel) kui väline.*

7.4. Hankija kinnituste kohaselt pole tema eesmärgiks olnud ristsubsideerimise keeldu kehtestada.

Hankija leiab, et „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p-is 4.1. on toodud selgitus, et pakkumuse maksumuses tuleb arvesse võtta kõiki töid ja arvestada hinnakõikumisi hankelepingu täitmise perioodil. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija ei pidanud andma RHAD-s selgitust, et esitada tuleb maksumus, mis hankelepingu täitmisel ei muutu. Ka Hankija viidatud kohtulahenditest ei tulene see, et „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p-is 4.1. võib olla üksnes selgitus.

Hankija viidatud Riigikohtu otsuse 3-20-924 kohaselt oli vaidlus selles, kas hankija oli RHS § 115 alusel teostatud kontrollimenetluse tulemusena teinud pakkumuse maksumuse osas õige järelduse. Selles otsuses Riigikohus leidis (otsuse p 22) , et *kuigi alapakkumuse tuvastamise üks peamine meetod on pakkumuse hinna ja majandusliku väärtuse võrdlus (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-50-15, p 23), ei ole alust pidada põhjendamatult madala maksumusega pakkumuseks igasugust alla omahinna pakkumust. Ei praeguse riigihanke alusdokumentides ega konkreetse teenuse hankimisel kohalduvates eriseadustes ei ole sätestatud ristsubsideerimise keeldu. Kolleegium on selgitanud, et ristsubsideerimise keelu korral sekkub riik või kohaliku omavalitsuse üksus ettevõtte tegevusse ning keelab teatud käitumise majandus- ja kutsetegevuses, näiteks ühe kaubaturu kahjumi katmise teise kaubaturu kasumi arvel (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-44-09, p 18). Ettevõtjatel pole üleüldist keeldu oma hindu lepingute üleselt ristsubsideerida, see kehtib erinormidest tulenevalt vaid teatud sektorites. Näiteks on ristsubsideerimine sõnaselgelt keelatud ühistranspordiseaduse §-ga 23 või elektrituruseaduse § 58 lg-ga 1.*

Hankija viidatud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse 3-21-2664 kohaselt oli vaidluse all see, kuidas mõista tingimust *pakkuja esitatud ühikuhinnad ja maksumus peavad sisaldama kõiki alusdokumentides ja selle lisades kirjeldatud teenuse osutamiseks ja tööde teostamiseks tehtavaid kulusi* - kas on kehtestatud ristsubsideerimise keeld ühikuhindade vahel.

Hankija viidatud Tartu Ringkonnakohtu otsuse 3-21-2077 kohaselt oli vaidluse all järgmine tingimus: „*Koolieine kulude ristsubsideerimine koolilõuna maksumuse, koolipuhveti kasumi või joogi või snäkiautomaatide kasumi või kooli personalile pakutud koolilõuna ja koolieine kasumi arvelt on keelatud*“.

7.5. Vaidlustuskomisjon leiab, et selliste nn selgituste andmine riigihanke alusdokumentides võib tekitada üksnes vaidlusi.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p 4.1. (ja ka „Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“) ei kehtesta üheselt mõistetavalt mistahes

ristsubsideerimise keeldu. Nõue maksumusele on esitatud selliselt, et pakkujad ei pidanud selles aru saada kui ristsubsideerimise keelust. Hankija ei saanud „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p-ist 4.1. (ja ka „Hindamiskriteeriumid ja hinnatavad näitajad“) tuletada ristsubsideerimise keelu ja ei saanud pakkumustes esitatud maksumuste puhul pakkumuste vastavuse kontrollimise etapis asuda kontrollima seda, kas esitatud maksumuse puhul on tegemist ristsubsideerimise keelu rikkumisega või mitte.

Vaidlustuskomisjon peab vajalikuks rõhutada, et ristsubsideerimise keeld peab olema selgelt ja ühemõtteliselt riigihanke alusdokumentides sätestatud.

7.6. Eeltoodu alusel jääb rahuldamata Vaidlustaja taotlus tunnistada kehtetuks Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsus.

8. Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse õiguspärasus

Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus on Vaidlustaja poolt vaidlustatud põhjusel, et Vaidlustaja arvates oleks Hankijal pidanud tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses (Hankija oleks pidanud algtatama kontrollimenetluse ja küsima Kolmandalt isikult pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta RHS § 115 lg 1 alusel selgitusi). Vaidlustaja põhjendab oma seisukohti järgmiselt:

- 1) Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on 32 000 eurot (45,7% madalam kui Vaidlustaja pakkumuse maksumus 58 936 eurot);
- 2) Riigihanke eeldatav maksumus on 45 000 eurot, Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on 28,8% sellest madalam;
- 3) töömaht oleks 160 tundi kokku mõlema mootori peale (kahe spetsialisti viie päeva pikkune töö ühe masina kohta);
- 4) ühe mootori originaalvaruosade tavapärane jaehind kokku on 21 102,83 eurot, kahe mootori kohta 42 205,66 eurot, varuosade minimaalne maksumus on vähemalt 15 952,41 eurot mootori kohta, kahe mootori kohta 31 902,82 eurot;
- 5) kui varuosade maksumus on 20 000 – 30 000 eurot ja laevamehhaanikute keskmine töötasu oleks ca 5000 eurot, siis oleks teenuse osutamise kulu ca 35 000 eurot, mis on suurem kui Kolmanda isiku pakkumuse maksumus;
- 6) Hankija ei saa vaidlustusmenetluses asuda väitma, et Riigihanke eeldatav maksumus on muutuv suurus (et turu-uuringust võis mingitel eeldustel tuleneda hoopiski mingi muu eeldatav maksumus).

8.1. RHS § 115 lg 1 sätestab, et kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankilepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu halduskolleeegiumi otsus 3-19-1825, p 14 ja 3-20-924, p 18). Alles seejärel tuleb hankijal anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes.

Hankija ei ole antud juhul leidnud, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal ega ole alustanud RHS § 115 lg 1 kohast kontrollimenetlust. Hankija põhjendab kontrollimenetluse alustamata jätmist järgmiselt:

- 1) Riigihankes eeldatav maksumus 45 000 eurot põhines Hankija poolt vahetult enne Riigihanke registrist avaldamist läbi viidud turu-uuringul, selliste laevade remont jäi

vahemikku 10 000 – 15 000 eurot (km-ta), Hankija on lähtud kõrgemast piiristikust, kui Hankija oleks lähtunud madalamast alusest, siis oleks eeldatavaks maksumuseks kujunenud ca 35 000 eurot, mis on vastavuses Kolmanda isiku pakkumuse maksumusega;

- 2) lähtuvalt Hankija poolt teostatud turu-uuringust, ei tekkinud Hankijal kahtlust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuses;
- 3) Vaidlustaja on kinnitanud, et Volvo Penta ametlikud varuosad maksavad edasimüüjatele ca 15 952,41 eurot. Viidatu on vastavuses Hankija poolt teostatud turu-uuringuga, mille kohaselt Hankija tuvastas, et varuosade hinnad ühe mootori kohta jäävad vahemikku 10 000 – 15 000 eurot, millest arusaadavalt Volvo Penta enda toodang oli arvestuse ülemine osa, varuosasid on ka soodsamaid, arvestusvahemik 20 000-30 000 eurot kahe mootori remondi varuosadele on realistlik ja õige;
- 4) palgad.stat.ee andmetel on laevamehhaaniku keskmine töötasu ca 3687 eurot (bruto), millise tööjõukulu palgafond oleks sellisel juhul ca 4933 eurot, siis on Vaidlustaja arvestanud enda pakkumuses märkimisväärse suurusega kasumiosa – 22 096,20 eurot - Vaidlustaja ja Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse vahe ei ole üldse sedavõrd suur, mis Hankijal oleks pidanud äratama kahtlust;
- 5) kui lähtuda eeldusest, et kõige kallimad varuosad kokku maksavad 30 000 eurot ja palgafond on üksnes 2000 eurot, siis moodustaks see 160 töötunni puhul ühe töötunni hinnaks 12,5 eurot, milline netotasuna on 7 eurot. See ületab oluliselt riiklikult kehtestatud töötasu alammäära ning Hankijal ei oleks pidanud kahtlust tekkima (ei saa välistada, et Kolmas isik on enda töös oluliselt kiirem kui Vaidlustaja ja küsib selle eest vähem tasu);
- 6) kui varuosade maksumus on 20 000 eurot, millisele liites 5000 eurot palgafondi, oleks teenuse osutamise kulu 25 000 eurot, mis on 7000 euro võrra soodsam, kui Kolmanda isiku pakkumus;
- 7) kui ka Vaidlustaja maksab laevamehhaanikutele näiteks 7 eurot neto tunnis, siis kujuneb Vaidlustaja kulubaasiks tema enda esitatud andmete kohaselt hoopis 33 902,80 eurot, millise arvestuse kohaselt on pakkumuste hinnavahe üksnes olematud 1900 eurot;
- 8) ei ole tõendamist leidnud Vaidlustaja väited, et Vaidlustaja Volvo Penta ametlikud varuosad maksavad edasimüüjatele ca 15 952,41 eurot (esitatud tabeli on täitnud Vaidlustaja, see ei ole Volvo Penta poolt kinnitatud);
- 9) Kolmas isik oli kinnitanud kõigi RHAD-s sätestatud tingimuste ülevõtmist nii pakkumuses, kui ka vaidlustusmenetluse kestel;
- 10) Volvo-Penta varuosasid on võimalik soetada ka teistelt edasimüüjatelt, samuti teiste riikide edasimüüjatelt Vaidlustaja hindadest teistsugustel tingimustel.

Oluline on see, et käesoleva vaidluse keskmes ei ole küsimus, kas Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal ja kas see pakkumus tuleks seetõttu tagasi lükata, vaid vaidlus on selles, kas Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on esmapilgul alapakkumuse kahtlust tekitav ja kas Hankija pidanuks Kolmanda isiku pakkumust selles valguses kontrollima. Hankija on teinud Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse vastuvõtmisel kaalutlusvea, kui tal pidi tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses, kuid ta jättis selle põhjendatuse välja selgitamata.

8.2. RHS ei sätesta, millal peab hankija teenuste hankelepingu korral kahtlustama, et pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal. Riigikohtu halduskolleegiumi otsusest asjas 3-3-1-50-1 (p 23) nähtuvalt peab hankijal tekkima alapakkumuse kahtlus juhul,

kui pakkumuse maksumuse ja hankelepingu väärtuse vahe on silmatorkavalt erinev.

Euroopa Kohus on kohtuasjas T-392/15 (p 88) asunud seisukohale, et esimeses etapis (kahtluse tekkimiseks) peab hankija vaid kindlaks tegema, kas esitatud pakkumused sisaldavad mõnda näitajat, mis tekitab kahtlusi, et need võivad olla põhjendamatult madala maksumusega, mis on nii eelkõige juhul, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või tavapärane turuhind. Kui esitatud pakkumused ei sisalda mõnda sellist näitajat ning ei tundu seega olevat põhjendamatult madala maksumusega, võib hankija jätkata pakkumuste hindamist ja eduka pakkuja väljaselgitamise menetlust.

Seega hankijal peab tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal eelkõige siis, kui pakutud maksumus on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või kui on tavapärane turuhind.

Kolmanda isiku pakkumuse maksumus 32 000 eurot on 45,7% madalam Vaidlustaja pakkumuse maksumusest (58 936 eurot) ja 28,8% madalam Riigihanke eeldatavast maksumusest (45 000 eurot).

Selles, mida tuleb lugeda pakkumuse maksumuse märkimisväärses erinevuseks, ei eksisteeri vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktikas mingit üldkohalduvat ja arvuliselt fikseeritud lävendit, vaid see sõltub igal üksikul juhul konkreetsetest asjaoludest.

8.3. Vaatamata Vaidlustaja vastuväidetele jääb vaidlustuskomisjon oma varasemates otsustes (nt 17.04.2025, 32-25/280446) esitatud seisukohale, et menetluses, kus on vastavaks tunnistatud ainult kaks pakkumust, ei ole ka märkimisväärses hinnavahe puhul alust arvata, et just kallim pakkumus kajastab hinda õigesti ning madalama maksumuse puhul tuleks eeldada, et tegemist on põhjendamatult madala maksumusega. Üksnes kahe (vastava) pakkumusega hankes ei ole esitatud pakkumused ise piisavalt esinduslik valim hindamaks lepingu turuhinda.

Vaidlusmenetluses esitatud seisukohtade kohaselt on Riigihanke tulemusena sõlmitava hankelepingu peamised kulud varuosade maksumus ja töötasu. Vaidlustaja ise on selgitanud, et varuosade maksumuseks võib minimaalselt kahe mootori kohta olla 31 902,82 eurot ja töötasuks 5000 eurot, mis teeb kokku u 37 000 eurot. Vaidlustuskomisjoni arvates näitab ka see, et Hankija ei saanud Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse hindamisel lähtuda Vaidlustaja pakutud maksumusest.

8.4. Pakkumuse maksumuse põhjendatuse hindamisel ei saanud Hankija lähtuda ka Kolmanda isiku poolt pakkumuses („Pakkumus. Vastavustingimused“) antud kinnitusest, et *pakkumus vastab hanke alusdokumentides sätestatud tingimustele*. Samuti ei saa maksumuse põhjendatuse hindamisel lähtuda Kolmanda isiku 12.12.2025 Hankijale antud kinnitusest, et *hinnapakumine põhineb tehnilise ülesande nõuetel ning ei riku tootja poolt tehnoloogiat, et kõik varuosad selle hanke raames oli küsitud Volvo Penta ametlikult edasimüüjalt, kes tarnib ainult originaalseid (genuine) Volvo Penta varuosi*.

Olukorras, kus Kolmanda isiku pakkumus on 28,8% madalam Hankija määratud eeldatavast maksumusest ei saa ainuüksi üldised kinnitused olla Hankijale aluseks mitte algatada RHS § 115 lg 1 alusel kontrollimenetlust.

8.5. RHS § 23 lg 3 kohaselt *riigihanke eeldatava maksumuse arvestamisel peab lähtuma*

riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest, mis peab kehtima riigihanke alustamise hetkel.

Riigihangete registri andmetel on Hankija määranud Riigihanke eeldatavaks maksumuseks 45 000 eurot. Vaidlustusmenetluses on Hankija selgitanud, et eeldatav maksumus on määratud lähtudes läbi viidud turu-uuringust ja määratud kõrgemana (madalam oleks olnud 35 000 eurot).

Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et Hankija ei saa vaidlustusmenetluses asuda väitma, et Riigihanke eeldatav maksumus on muutuv suurus. Puuduvad mistahes tõendid selle kohta, et Hankija on enne pakkumuste esitamist käsitletud Riigihanke eeldatava maksumusena 35 000 eurot. Hankija on vaidlustusmenetluses üksnes viidanud läbi viidud turu-uuringule ja toetunud oma seisukohades sellele.

Kuid mingeid tõendeid läbi viidud turu-uuringu kohta ei saanudki olla, sest „Riigihanke alusdokumendid üldosa“ p-i 1.7. viimase lause kohaselt *Hankija ei ole viinud läbi turu-uuringut.*

Seega on Hankija ise andnud RHAD-s teada, et ei ole turu-uuringut läbi viinud ja õiged ei saa olla mh Hankija selgitused, et:

- 1) Riigihanke eeldatav maksumus on määratud lähtudes turu-uuringust;
- 2) turu-uuringust ei tekkinud Hankijal kahtlust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse osas;
- 3) turu-uuringu kohaselt on varuosade hinnad ühe mootori või ka sellise laeva remont 10 000 – 15 000 eurot.

Vaatamata Vaidlustaja poolt esitatud varuosade maksumustele ja töötasu suurusele on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Riigihanke eeldatav maksumus 45 000 eurot on antud juhul kasutatav kahtlust tekitava hankelepingu väärtusena või tavapärase turuhinnana. Hankijal pidi võrdlus Riigihanke eeldava maksumusega praegusel juhul tekitama põhjendatud kahtlust sellest, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal.

8.6. Eeltoodud põhjustel leiab vaidlustuskomisjon, et Hankijal pidi tekkima kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuses, mistõttu oleks Hankija pidanud kohaldama Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimiseks RHS § 115 lg-s 1 sätestatud kontrollimehhanismi. Kontrollikohustuse täitmata jätmise tõttu on Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise kohta õigusvastane ja tuleb tunnistada kehtetuks.

9. Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsuste õiguspärasus

Lähtudes sellest, et vaidlustuskomisjon tunnistab kehtetuks Hankija otsuse tunnistada edukaks Kolmanda isiku pakkumus, tuleb otsuste järgnevuse põhimõttest lähtuvalt tunnistada kehtetuks ka Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsused.

10. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus rahuldatakse RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel osaliselt, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 2. Arvestades Vaidlustaja

nõuete läbivaatamise sisulist osakaalu, mahtu ja raskusastet, hindab vaidlustuskomisjon vaidlustuse rahuldamise proportsiooniks 50%.

RHS § 198 lg 2 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele 50% tasutud riigilõivust (640 eurot), so 320 eurot.

Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks summas 1865 eurot käibemaksuta, 6,7 tunni õigusabi osutamise eest, tunnihindegas 375 ja 275 eurot. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Vaidlustaja lepinguliste esindajate kulud on vajalikud ja põhjendatud, Hankijalt kuulub välja mõistmisele 932,5 eurot käibemaksuta.

Hankija on esitanud tähtaegselt taotlused lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks kokku summas 2300,90 eurot käibemaksuta, 12 tunni ja 19 minuti õigusabi osutamise eest, tunnihinnaga 190 eurot. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija lepingulise esindaja kulud on vajalikud ja põhjendatud, Vaidlustajalt kuulub välja mõistmisele 1150,45 eurot käibemaksuta.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ulvi Reimets